

καί τις ασφάλεια ζωῆς καὶ ἰδιοκτησίας, ἤμαζον δὲ καὶ τὰ οἰκονομικά. Ἐν μὲν τῇ νοτίῳ Θεσσαλίᾳ τὸ εὐφορον ἔδαφος ἀπέρεσεν ἄφθονον συγκομιδὴν εἰς ἀγρότας καὶ γαιοκτήτας· χιλιάδες κτηνῶν διεχειμαζον ἐν ταῖς νομαῖς, Χριστιανοὶ καὶ Μουσουλμάνοι συνδιῆγον ἐν ἀγάπῃ καὶ φιλίᾳ, ἡ δὲ κυβέρνησις εἰσεπράττετο μεγάλας προσόδους ἐκ τοῦ φόρου ἐπὶ τῶν κτηνῶν. Ἐν τῇ ὀρεινῇ καὶ δασώδει Θεσσαλίᾳ πρὸς βορρῶν τοῦ Πηνειοῦ, εὐάριθμοι καὶ φούλως ὠπλισμένοι λησταὶ ἠνώχλουν ἐκ διαλειμμάτων ἀγρότας καὶ περιηγητάς· ὅτι ὅμως οὐδέποτε κατέστησαν φοβεροί, τοῦτο ἀποδεικνύουσιν αἱ τῶν Ἀλβανῶν ποιμένων ἀνενόχλητοι μεταναστάσεις εἰς τὰς πεδιάδας ἐν ὧρα χειμῶνος καὶ αἱ ἀνενόχλητοι ἐπιστροφαὶ τῶν ἄμα τῇ προσεγγίσει τοῦ ἔαρος¹.

Ο ΙΑΤΡΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ

[Μυθιστορία Ι. Ρουφφίνη.—Μετὰ φρ. Ἀγγέλου Βλάχου].
Συνέχεια· ἴδι σελ. 477.

ΙΘ'

Ἡ ἀπουσία.

Ὅσακις δύο πρόσωπα, τρυφερῶς πρὸς ἄλληλα συνδεδεμένα, χωρίζονται, ὁ μὲνων εἶνε πολὺ πλέον ἄξιος λύπης τοῦ ἀναχωροῦντος. Ἐκαστον μέρος, ἕκαστον οἰκεῖον ἀντικείμενον ἐγείρει παρ' αὐτῷ ἀνάμνησιν σκληρὰν, ἀναπαριστῶν τὴν εἰκόνα ἣτις συνδέεται μετ' αὐτοῦ. Ἐκάστη ὥρα παρερχομένη ἀναπολεῖ εἰς αὐτὸν γλυκεῖάν τινα συνήθειαν, ἣν ἡ ὥρα αὕτη ἐσήμαινεν ἄλλοτε, καὶ αὐξάνει τὴν λύπην καὶ τὴν πικρίαν τῆς στερήσεως. Διὰ τὸν φεύγοντα τοῦναντίον πᾶσα ἀφιπταμένη ὥρα καὶ πᾶν παρερχόμενον ἀντικείμενον, ἡ κίνησις, τὰ ἐπεισόδια, αἱ πληῆξεις αὐταὶ τῆς ὁδοιπορίας, εἶνε πηγὴ μυρίων μικρῶν ἀντιπερσπασμῶν, οἵτινες διακροῦσι καὶ ἐξασθενοῦσι τὴν ἐπὶ ἕν καὶ μόνον ἀντικείμενον συγχέτρωσιν τῶν σκέψεων καὶ τῶν αἰσθημάτων.

Ἡ Λουκία δὲν ἀπετέλει ἐξαίρεσιν τοῦ κανόνος. Δὲν ἔπταιεν αὕτη, ἂν ἡ μεταξὺ Βορδιγέρας καὶ Νικαίας τοποθεσία εἶχε τόσα θέληγτρα καὶ τόσην μεγαλοπρέπειαν, ἂν ἡ ὁδὸς ἀνεῖρπε πολλακίς εἰς αἰθέρια ὕψη, — ἂν ἐν τῷ βάθει τῶν κοιλάδων ἀνεπτύσσοντο αἱ πόλεις τόσον γραφικῶς, — ἂν ἦσαν τόσον ἰδιότροποι οἱ ἐλιγμοὶ τῶν αἰγιαλῶν, καὶ παρίστων νέκ πάντοτε θεάματα εἰς ἐκάστην αὐτῶν στροφήν. Δὲν ἐννοοῦμεν διὰ τούτου, ὅτι ἡ ἀγωνία τοῦ χωρισμοῦ δὲν συντέταρασεν ἔτι τὴν καρδίαν τῆς, ἡ ὅτι αἱ σκέψεις αὐτῆς δὲν ἐφέροντο βιακίς πρὸς τὰ ὀπίσω, προσκολλόμεναι εἰς τὸν ἐγκαταλειφθέντα φίλον. Ἡσθάνετο ἐκυτὴν πάντοτε ἐλευσινὴν καὶ ἀβλίαν, ἀλλ' ἡ καινότης καὶ ἡ ποικιλία τῶν ἔξω πραγμάτων προὐκάλουν διὰ τῆς βίας τὴν προσοχὴν τῆς καὶ ἀνεμίγνυντο εἰς τὸ κύριον βεῦμα τῶν αἰσθημάτων αὐτῆς καὶ τῶν σκέψεων.

Ἐν Νικαίᾳ, ὅπου ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος αὐτῶν σταθμὸς, οἱ Δάβεν συνήντησαν γινώριμον οἰκογένειαν ἀποτελουμένην ἐκ πατρὸς καὶ μητρὸς, νέων ἔτι, συρόντων κατόπιν αὐτῶν δώδεκα ἢ δεκαπέντε υἱοῦς καὶ θυγατέρας. Τὰ θήλαα μέλη τῆς οἰκογενείας ταύτης, ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν, ἐπέπεσον κατὰ τῆς Λουκίας, καὶ κατέσχον αὐτὴν ἀποκλειστικῶς. Ὀδηγομένη δὲ παρ' αὐτῶν ἡ πτωχὴ κόρη, ἠναγκάσθη νὰ ἐπισκεφθῇ τὰ σημαντικώτερα μέρη τῆς πόλεως καὶ τῶν περιχώρων, νὰ μετᾶσχη ἐκδρομῶν αἵτινες προδήλως δι' αὐτὴν ὀργανίσθησαν, νὰ παρευρεθῇ εἰς παραστάσιν γαλλικὴν, δοθεῖσαν ὑπὸ φιλομούσων, ν' ἀκούσῃ διάσημόν τινα αὐτοσχεδιαστὴν, καὶ ν' ἀσχολήσῃ οὕτω εἰς τὰς διασκεδάσεις ταύτας ὀλοκλήρους καὶ τὰς τρεῖς ἡμέρας, ὅσας διέμεινεν ἐν Νικαίᾳ, χωρὶς νὰ ὑπολειφθῇ καιρὸς εἰς τὴν ἡμετέραν ἡρώϊδα δι' ἀναμνήσεις καὶ πόθους.

Ἐν Παρισίοις, ὅπου ὁ Σὶρ Ἰωάννης, συμφώνως πρὸς τὸ παλαιὸν του πρόγραμμα, διέμεινεν ἕνα μῆνα, τὰ πράγματα ἀπέβησαν ἔτι χειρόνα. Αἱ κατ' ἀνάγκην ἐπισκέψεις τοῦ Λούβρου, τοῦ Λουξεμβούργου, τοῦ Βασιλικοῦ Μεγάρου, τῶν Βερσαλλιῶν, τοῦ Σαιν-Κλοῦ, τοῦ Φονταίνεβλὼ, κτλ. ὁ ἀπαραιτήτως καθημερινὸς ἐφ' ἀμάξης περιπάτος εἰς τὰ Ἡλύσια καὶ εἰς τὸ Δάσος τῆς Βουλῶνης, ἡ δοκιμὴ ἀπείρων καινουργῶν ἐσθήτων καὶ πετάσων, τὰ θεάτρα, αἱ τῆς πρεσβείας ἐσπερίδες, αἱ ἐκδρομαὶ, καὶ τέλος πάντων — τὸ φοβερώτερον — αἱ προΐναι ἐπισκέψεις πρὸς τοὺς ἐν Παρισίοις Ἀγγλους· ὅλη αὕτη ἡ ἀδιάκοπος τύρβη καὶ κίνησις κατέστησε τὴν ζωὴν τῆς Λουκίας ἀληθινὰν ταχυδρομίαν.

Ἀλλὰ πάντα ταῦτα ἦσαν ἀνάπαυσις καὶ ἡσυχία, παραβαλλόμενα πρὸς τὸν κατακλυσμὸν ἐπισκέψεων, προγευμάτων, γευμάτων, εορτῶν καὶ χορῶν, ὅστις ἐνέσκηψε κατὰ τῆς Λουκίας ἄμα ὡς ἐπάτησε τὴν Ἀγγλίαν. Ἐκ τῶν ἀπείρων συγγενῶν, φίλων ἢ καὶ γνωρίμων τῆς οἰκογενείας τῆς καὶ αὐτοὶ οἱ πλέον μεμακρυσμένοι, λόγῳ ἀποστάσεως ἢ συγγενείας, ἐπέμειναν ν' ἀπολαύσωσιν ἐπὶ μίαν καὶ ἡμέραν τὴν ὥραϊν ὁδοιπόρον. Ὁ δὲ Σὶρ Ἰωάννης, ἀφ' ἑτέρου, ἄμ' ἀφιχθεὶς εἰς Δάβεν, ἠνοίξε τὰς αἰθούσας του, καὶ ἤρχισε δίδων ἀλλεπαλλήλους εορτάς, οὕτως ὥστε οὐδὲ στιγμὴν μίαν ἔμενεν ἐλευθερά ἡ Λουκία. Οὐδεμίαν ἄλλην εἶχεν ἀσχολίαν ἐκάστην ἡμέραν ἢ νὰ ἐνδύεται καὶ νὰ δέχεται ἐπισκέψεις, νὰ δέχεται ἐπισκέψεις καὶ νὰ ἐνδύεται. Μὴ δυναμένη ν' ἀντιστῇ εἰς τὸν παρασύροντα αὐτὴν χειμαρρῶν, τί ἄλλο εἶχε νὰ πράξῃ ἢ νὰ ἀφεθῇ ἐκούσῃ ἄκουσα εἰς τὸ βεῦμα;

Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ὁ Ἀντόνιος, ὅσον καὶ ἂν ἐπάλαμι, δὲν κατόρθων νὰ λησιμονήσῃ τὴν Λουκίαν. Τὸ λαμπρὸν ἄστρον, ὅπερ εἶχεν ἐπὶ στιγμὴν φωτίσει τὸν ὀρίζοντά του, εἶχεν ἤδη ἀπὸ μακροῦ ἀφανισθῆ διὰ παντός, ἀλλ' οἱ ὀφθαλμοὶ του ἔμενον προσηλωμένοι πάντοτε εἰς τὸν φαι-

1. Ἐκ τοῦ Χρόνου τοῦ Λουδίνου.

νὸν δλοκόν, ὅστις εἶχε μείνει ὀπισθὲν του. Εἶτε ἔμεινε ρεμβάζων ἐν τῷ οἰκήματί του, καθήμενος ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐκείνου κινήτου ἀνακλίντρου, ὅπερ εἶχεν ἐπινοήσει διὰ τὴν προσφιλή του ἀσθενῆ, εἶτε διέτρεχε τὰ περίχωρα ἀσχολούμενος εἰς τὰ συνήθη του ἔργα, ἡ ἀγαπητὴ μορφή ἦτο πάντοτε ἐνώπιόν του, βλέπουσα αὐτὸν ἀπὸ πάσης καμπῆς τῆς ὁδοῦ. Ἡ μικρὰ βιβλιοθήκη, ὅθεν ἔλαβε καὶ τῆς ἐδάνεισε βιβλίον θερμὸν ἔτι ἐκ τῆς ἐπαφῆς τῶν χειρῶν της· ὁ αὐλὸς καὶ ἡ κιθάρα, ἐφ' ὧν ἔπαιζε τόσον εὐχαρίστως ἵνα τὴν διασκεδάσῃ· ὁ χάρτης τῆς Σικελίας, ὃν εἶχε δείξει εἰς αὐτὴν ὅτε ἐπεθύμησε νὰ γνωρίσῃ τὴν γενέθλιον χώραν του· τὰ ἄνηθα ὅσα τῆς ἔδωκε καὶ διστῆρει ἔτι ὀρησκευτικῶς,—πάντα ἦσαν πλήρη τῆς εἰκόνης της. Πάντα περὶ αὐτὸν ἐφαίνοντο ἐρωτῶντα : « Ποῦ εἶνε; ». Ἄν κεκμηκῶς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκ τῆς θεωρίας βιβλίου ἢ μάτῃν προσεπάθει ν' ἀναγνώσῃ, ἠγείρετο κ' ἔβλεπεν ἀπὸ τοῦ παραθύρου, τὸ πρῶτον πρᾶγμα ὅπερ ἀπῆνταν τὰ βλέμματα του ἦτο τὸ μέγαρον τοῦ κόμητος, ὅπου ἀπειράκις εἶχε συνοδεύσει τὴν Λουκίαν. Ἡ μεγαλοπρεπὴς ἐκείνη πεύκη τῆς Ἰταλίας μὲ τὴν γλοεράν της σιαῖδα ἦν αὐτὴ ἐκείνη, ὑπὸ τὴν ὁποίαν τσακίς ἐκάθητο ἡ νεκρὰ ἀγγλίσ, ὅτε ἀπεπειράτο νὰ ἰχνογραφῆσῃ τὸν πρὸς τὴν Γαλλίαν αἰγιαλὸν· ἡ μεγάλη αὐτὴ κιτρίνη πέτρα, ἣτις ἔλαμπεν ἐκεῖ κάτω ὑπὸ τὸν ἥλιον, ἦν αὐτὴ ἐκείνη, ὅθεν εἶδε ποτε ἔντρομος ἡ Λουκία ἐξερχόμενον μικροσκοπικὸν τι σαυρίδιον· περαιοτέρω, κατὰ τὴν καμπὴν ἐκείνην τῆς ὁδοῦ, εἶχε σταθῆ ἵνα λάβῃ καὶ δώσῃ εἰς αὐτὸν μικρὰν τινα λευκὴν κογχύλην, ἣν εἶχεν ἐκεῖ κολήσει τὸ κῦμα.

Ἐτι χειρῶν ἦτο ἡ θέσις του, ὁσάκις τὸ ἔργον του ἐκόλει αὐτὸν πέραν τοῦ ἀκρωτηρίου. Ποίας καὶ πόσας ἀναμνήσεις διήγειρεν ἐν αὐτῷ τὸ γηραιὸν πανδοχεῖον, ὁ βαρὺς του ἐξώστης, τὸ κηπάριόν του καὶ ἡ χαλιχόστρωτος ἀκτὴ! Ἐκάστη σπιθαμὴ γῆς ἔφερε καὶ μίαν ἀνάμνησίν της. Ἐκεῖ μετὰ τὴν κατωφέρειαν τῆς ὁδοῦ, εἶχεν ἰδεῖ αὐτὴν τὸ πρῶτον, ὡχρὰν ὡς ὁ θάνατος, ἀλλὰ τοσοῦτον θελατικὴν ὑπὸ τὴν ὠχρότητά της, ὥστε ἠπόρησε πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ ἐπὶ γῆς τοιοῦτον γοητευτικὸν πλάσμα. Ἐκεῖ εἶχε μειδιάσει τοσοῦτον προσηνῶς ἐνῶ τὸν ἔβλεπε. Ἐκεῖ, κατὰ τὴν πρῶτην τοῦ λόφου καμπὴν, ὀπισθεν τῆς οἰκίας, ἐσπέραν τινὰ εἶχε παρατηρήσει τὰς πρῶτας πυγολαμπίδας καὶ ἔβλεπε κραυγὴν εὐχαριστήσεως. Δὲν ὑπῆρχεν ἀτραπὸς, ἐφ' ἧς δὲν περιεπάτησαν ὁμοῦ, ἄνθρωπος ὅπερ δὲν ἐξήτασαν ὁμοῦ, ἤχος μυστηριώδης τῆς φύσεως—ἀπὸ τῆς βροντῆς τοῦ ὠκεανοῦ μέχρι τοῦ τριγμοῦ τῆς ἀκρίδος,—ἦν δὲν ἠκούσαν ὁμοῦ, χροιά τις οἰκιδήποτε τῆς θαλάσσης, τ' οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ἦν δὲν ἐθαύμασαν ὁμοῦ. Ἐπειτα καὶ ὅλος ὁ κόσμος ὠμίλει εἰς αὐτὸν περὶ ἐκείνης: ἡ Ρόζα, ἡ Σπεράντσα, ὁ Βαττί-

στας, ὁ κόμης, ὁ διδάσκαλος τῆς ζωγραφικῆς, ὁ Πρόσπερος, ἡ μήτηρ του, δὲν εἶχον ἄλλο ἀντικείμενον ὀμιλίας. Καὶ αὐτοὶ οἱ ἀσθενεῖς του τὸν ἠρώτων, ἂν ἦτο πιθανὸν ὅτι θὰ ἐπέστρεφε μίαν ἡμέραν ἢ bella signorina. Τὰ παιδιὰ τοῦ δρόμου διέκοπτον τὰ παίγνια των καὶ τὸν ἠρώτων ποῦ ἦτο ἡ inglesina· τοσοῦτον παράδοξον ἐφαίνετο, τοσοῦτον ἀφύσιον καὶ ἀδύνατον, ὅτι ἡ νεῆνις ἔλειπεν, ὥστε ὁ Ἀντώνιος ἔμεινε ὥρας δλοκλήρους ἀπέναντι τοῦ πανδοχείου, περιμένων νὰ ἴδῃ κυματίζουσαν ἐπὶ τοῦ ἐξώστου τὴν λευκὴν της ἐσθήτα, ἢ ν' ἀκούσῃ τὴν ἀργυρᾶν της φωνὴν ψάλλουσαν σικελικὸν τι ἄσμα ἐξ ἐκείνων ἄτινα τῆ εἶχε διδάξει. Πολλάκις ὠργίζετο καθ' ἑαυτοῦ, καὶ ἀπεφάσιζε ν' ἀποσίσῃ τὴν διαρκῆ ἐκείνην ὀχλήσιν τῆς μνήμης, κ' ἐπειπάται ὥρας μακρὰς ὑπὸ τὸν φλέγοντα ἥλιον. Ἀλλὰ πάντα εἰς μάτην. Τὸ ἄσμα τῆς ἀηδόνος ἐντὸς τῆς κοιλάδος, τὸ ἄρωμα τοῦ θύμου ἐν τῇ χαράδρᾳ τοῦ ὄρους, ἡ λευκὴ καταγραφή μεμακρυσμένου τινὸς χωρίου, ἀμυδρὸς ἤχος κώδωνος, ἐξήγειρον παλαιᾶς συγγενεῖς ἀναμνήσεις, κ' ἐκ μέσου αὐτῶν ἀνέθρωσκε συμβαδίζουσα μαγικὴ τις μορφή. Μάτῃν ἐπάλασε καὶ ἀνθίστατο δι' ὅλης του τῆς ἀνδρικῆς ἐνεργείας· οὐδὲν εὗρισκε μέσον ἀπαλλαγῆς. Ὁ Ἀντώνιος εἶχε τραθῆ ἐν τῇ καρδίᾳ.

Ὁ Σιρ Ἰωάννης ἀντήμειψε μετὰ πολλῆς λεπτότητος καὶ μεγαλοδωρίας τὴν θεραπείαν τοῦ ἱατροῦ. Τὴν ἐπαύριον τῆς ἀναχωρήσεως τῆς ἀγγλικῆς οἰκογενείας, ὁ Πρόσπερος, καθ' ἕως εἶχε λάβει ὀδηγίας, ἐνεφανίσθη παρὰ τῷ Ἀντωνίῳ φέρων ἐπιστολὴν καὶ τὸν ἵππον τοῦ βαρωνέτου. Ὁ Σιρ Ἰωάννης δι' ὀλίγων γραμμῶν, μεστῶν αἰσθημάτων, παρεκάλει τὸν Ἀντώνιον νὰ δεχθῆ τὸν ἵππον ὡς ἐνθύμημα ἀνδρὸς, μεγάλας ἔχοντος πρὸς αὐτὸν υποχωρώσεις, καὶ νὰ μὴ λησμονήσῃ, ἂν μετέβαινε ποτε εἰς Ἀγγλίαν, ὅτι εἶχεν ἐκεῖ φίλον παλαιὸν, ἀναμνηνοῦσα τὴν ἐπίσκεψίν του.

Ὁ φάκελλος περιεῖχε καὶ τινα ἀγγλικά χαρτονομίσματα, ἀξίας ἑκατὸν λιρῶν, περὶ ὧν οὐδὲν ἔγινετο λόγος ἐν τῇ ἐπιστολῇ.

Ὁ ἱατρὸς Ἀντώνιος ἔλαβεν ἐκ τοῦ ποσοῦ τοῦτου ὅ,τι ἐθεώρησεν ὡς γενναίαν ἀμοιβὴν τῶν ἱατρικῶν του ἐπισκέψεων—δέκα λίρας—καὶ ἔδωκε τὸ ὑπόλοιπον εἰς τὸν δήμαρχον, ὡς δῶρον τοῦ Σιρ Ἰωάννου πρὸς τὴν κοινότητα, ἵνα διατεθῆ καθ' ἃ ἤθελεν ἀποφασίσει τὸ δημοτικὸν συμβούλιον.

Τὸ συμβούλιον ἄμα συγκληθὲν, ἐψήφισεν ἀμέσως εὐχαριστίας πρὸς τὸν βαρωνέτον, κ' ἐπεφάρτισε τὸν δήμαρχον νὰ συντάξῃ καὶ ἀποστείλῃ εἰς τὸν γενναῖον δωρητὴν ἐπιστολὴν ἐκφράζουσαν τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ δήμου καὶ τοῦ συμβουλίου, συνάπτων καὶ ἀπόσπασμα πῶν πρακτικῶν τῆς συνεδριάσεως. Εἰς τὸ ἔγγραφο τοῦτο ὁ Ἀντώνιος συνῆεν ἰδίαν αὐτοῦ ἐπιστολὴν, εὐχαριστοῦσαν ἐπὶ τῇ δωρεᾷ τοῦ ἵππου. Μετὰ δύο μῆνας ὁ δήμαρχ-

χος ἔλαβε λακωνικωτάτην τοῦ βαρωνέτου ἀπάντησιν, δι' ἧς ὁ Σιρ Ἰωάννης ἐξήγει σαφῶς, ὅτι, οὐδ' ἐν προσενηκῶν εἰς τὸν δῆμον δὲν ἐνόει νὰ δεχθῆ εὐχαριστήρια· ἀλλ' ὅτι ἐπιθυμῶν νὰ φανῆ ἄξιος τῆς περὶ αὐτοῦ ἀγαθῆς γνώμης ἐλάμβανε τὴν τόλμην ν' ἀποστείλῃ ἐπιταγὴν ἑκατὸν λιρῶν, ὅπως διατεθῶσιν αὐταὶ πρὸς ὄφελος τῆς κοινότητος. Ἡ ἀπάντησις αὕτη—παράδοξον πρᾶγμα—ἐξήγειρε σφηκίαν ὄλην περὶ τὰ ὧτα τοῦ φίλου μας ἱατροῦ. Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον συνῆλθεν ἐν σπουδῇ, καὶ προσεκάλεσε τὸν Ἀντώνιον νὰ ἐμφανισθῆ ὅπως ἐξηγήσῃ τὴν ὑπόθεσιν. Τοῦτο δ' ἐπράξεν ὁ ἱατρὸς μετὰ τῆς χαρακτηριστικῆς αὐτὸν εὐθύτητος καὶ ἀπλότητος. Εἶπεν, ὅτι εἶχε λάβει παρὰ τοῦ Σιρ Ἰωάννου ποσὸν δεκαπλάσιον τοῦ πρόποντος, εἰς ἀμοιβὴν τῶν ἱατρικῶν του ἐπισκέψεων πρὸς τὴν θυγατέρα τοῦ βαρωνέτου· ὅτι, ἐπειδὴ ἡ ἐπιστολὴ οὐδεμίαν περιεῖχεν ἐνδείξιν περὶ τῆς χρήσεως τοῦ περισεύοντος ποσοῦ, δὲν ἠδύνατο οὕτως νὰ ἐρμηνεύσῃ τὸ πρᾶγμα ἄλλως εἰμὴ συμφῶνως πρὸς τὸν γενναϊόφρον χαρακτῆρα τοῦ δωρητοῦ, τοὔτέστιν ὅτι τὸ περιπλέον ἦτο προωρισμένον νὰ διατεθῆ ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ ὑπὲρ τῆς κοινότητος, καὶ ὅτι ἐπομένως αὐτὸς, ὁ ἱατρὸς Ἀντώνιος, εἶχε κρίνει προσφορώτατον ν' ἀφήσῃ τὴν περὶ τούτου ἀπόφασιν εἰς τὸ δημοτικὸν συμβούλιον.

Ἡ ἐξηγήσις αὕτη δὲν ἐκρίθη ἀποχωρῶσα, καὶ ἐρῶδέη μάλιστα, ὅτι ὁ ἱατρὸς εἶχεν ἐκθέσει τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου. Ἐπικολούθησε δὲ μακρὰ καὶ θορυβώδης συζήτησις περὶ τῆς ληπτέας ἀποφάσεως. Τρία μέλη, γνωστὰ ὡς πλάσματα τοῦ ἐφημερίου, ἐζήτησαν, κατ' εἰσήγησιν του βεβαίως, ψῆφον ἀποδοκιμασίας κατὰ τοῦ ἱατροῦ, ἀλλ' ἡ πρότασις των ἀπερρίφθη. Τετάρτον τι μέλος προέτεινε ν' ἀναγκασθῆ ὁ Ἀντώνιος νὰ ἐξηγήσῃ τὸ πρᾶγμα πρὸς τὸν Ἀγγλον καὶ νὰ ζητήσῃ συγχώρησιν παρ' αὐτοῦ· ἀλλ' ὁ ἱατρὸς ἠρνήθη ρητῶς. Πέμπτος δημοτικὸς σύμβουλος συνεβούλευσε νὰ ἐπιστραφῶσι τὰ χρήματα εἰς τὸν βαρωνέτον, ἀλλ' οὐδεὶς ὑπεστήριξε τὴν γνώμην ταύτην. Τέλος, ἐπὶ τῇ προτάσει συμβούλου λογικωτέρου τῶν ἄλλων, ἀπερασίσθη παμψηφεί ν' ἀναβληθῆ τὸ ζήτημα ἐπὶ ἐξ μῆνας. ἐν ἄλλαις λέξεσι νὰ λησμονηθῆ διὰ παντός. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης μερὶς τις, — ἧς προέσαντο οἱ τρεῖς προμνημονευθέντες φίλοι τοῦ Ἀντωνίου—ἐσχηματίσθη κατ' αὐτοῦ, καὶ εἰς τὴν μερίδα ταύτην συνετάχθησαν βαθμυδὸν οἱ πλείστοι τῶν ἱερέων τῆς πόλεως καὶ πολλαὶ εὐλαβεῖς γυναῖκες, αἵτινες ἐξωμολογοῦντο εἰς αὐτούς. Ἡ ἔχθρα προήλθεν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ὁ ἐφημέριος, ἀσθενήσας μετ' ὀλίγον ἐκ δυσπεψίας, ἐμήνυσεν ἱατροῦν ἐκ Βεντιμλίικας καὶ εἰς αὐτὸν ἐνεπιστέθη τὴν υγείαν του. Ἀλλ' οὔτε ἡ ἐκφανῆς αὕτη ἐχθρότης, οὔτε ἡ ὑπουλος σκευωρία τοῦ κληρικοῦ κόμματος, οὔτε ἡ ἐπὶ ἀπάτη κατηγορία τοῦ Ἀντωνίου, κατώρθωσαν νὰ κλονίσωσι τὴν παρὰ τοῖς χωρικοῖς

δημοτικότητά του, οἵτινες ἐν καὶ μόνον ἐνόουν ἐν τῇ ἀπλότητι των, ὅτι ὁ ἱατρὸς Ἀντώνιος εἶχε παραιτηθῆ πρὸς χάριν των μεγάλῃς χρηματικῆς ποσότητος. ἦν ἠδύνατο κάλλιστα νὰ κρατήσῃ εἰς τὸ θυλακίον του, χωρὶς νὰ δύναται τις νὰ τὸν κατηγορήσῃ διὰ τοῦτο.

Κ

Μετὰ ὀκτώ ἔτη.

Ζητοῦμεν ἐνταῦθα τὴν ἀδειαν νὰ υπερβῶμεν, ἀδεία μυθιστορικῆ, ὀκτὼ περίπου ἔτη. Ἐλπίζομεν δὲ, ὅτι οἱ ἡμέτεροι ἀναγνώσται, ἀναλογιζόμενοι, πόσα πρᾶγματα, σχετικὰ ἢ ἀσχετὰ πρὸς τὴν ὑπόθεσιν ἡμῶν, ἠδυνάμεθα νὰ τοῖς διηγηθῶμεν, ἵνα πληρώσωμεν τὸ χρονικὸν αὐτὸ διάστημα, θέλουσι μάλιστα εὐχαριστήσαι ἡμᾶς διὰ τὴν διάκρισιν ταύτην. Οὐδὲν πλέον γόητρον τοῦ λοιποῦ θέλει ἀνακόψει τὴν ἡμετέραν διήγησιν. Δὲν ἔχομεν πλέον δροσάδεις σιαῖς καὶ λόφους φαιδρούς! Δὲν ἔχομεν ἠσύχους ἀνθοσπάρτους ἀτραποὺς, οὐδὲ διαυγεῖς ῥύκκας μορμουρίζοντας παρὰ τὴν ὁδόν. Τὸ φωτεινὸν μέρος τοῦ δρόμου ἡμῶν παρήλθε, καὶ νέφη μελανὰ σκοτίζουσι τὸ ὑπολειπόμενον. Ἄς σπεύσωμεν νὰ διανύσωμεν αὐτὸ ὅτι τάχιον.

Εἶνε μέσθα Μαρτίου τοῦ 1848, ἡ δὲ σκηνὴ ἡμῶν ὑπόκειται ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐκείνης ὁδοῦ, ὅπου πρὸ ὀκτὼ ἐτῶν ἀπηντήσαμεν τὴν Λουκιάν καὶ τὸν πατέρα της. Καὶ σήμερον ὡς καὶ τότε τὸ κύριον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ταύτης ἀντικείμενον εἶνε ἄμαξα ὀδοιπορικῆ, κατευθυνομένη ἀπὸ τῶν λόφων τῆς Τούβριας εἰς τὴν πόλιν Μεντῶν, κειμένην ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ καὶ βροχομένην ὑπὸ τῶν κυμάτων. Οὐρανὸς συννεφῆς, θάλασσα μολυβδόχρους, ὀρίζων τεφρὸς καὶ στενὸς, καταλήγων πρὸς τε τὴν ξηρὰν καὶ τὴν θάλασσαν εἰς πυκνὸν παραπέτασμα βροχῆς, — τοιαύτη εἶνε πρὸς στιγμὴν ἡ πένθιμος θέα τοῦ τόπου, ὃν διέρχεται ἡ ἄμαξα. Οἱ ελαιῶνες τοῦ λόφου καὶ τῆς κοιλάδος ταράσσονται καὶ φρικῶσιν ὑπὸ τὴν σφοδρὰν τῆς καταγιγίδος πνοῆν, μεταβάλλουσαν ἀποτόμως τὸ χρῶμά των ἀπὸ λευκοῦ εἰς μέλαν, καὶ ἀπὸ μέλανος εἰς λευκόν, καθ' ὅσον ὁ ἄνεμος ἀναστρέφει βιαίως τὸ φύλλωμα των. Ἐπὶ τῆς ὀπισθίας ἕδρας τῆς ἀμάξης κάθεται ὑπρέτης Ἀγγλος ὠρίμου ἡλικίας. Ἡ ἐθνικότης του ἀναγινώσκεται ὀλόγραφος ἐπὶ τῆς ἀνθρᾶς του μορφῆς καὶ τῶν μεσοπολιῶν πυρῶν του παραγναθίδων. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος κομβώνει μέτρι πώγωνος τὸν μακρὸν τῶν ἐπενδύτην, καὶ ἀτενίζει μετ' εὐθύμου τινὸς πονηρίας ἐπὶ τὴν ἐπιτετηδευμένην ἀγγλίδα, ἧτις κάθεται πλησίον του.

— Αὐτὸς εἶνε λοιπὸν, φαίνεται λέγων πρὸς αὐτήν, ὁ ὠραῖος τόπος, περὶ τοῦ ὁποίου μοῦ διηγήθης τόσα καὶ τόσα;

Ἀληθῶς δὲ ἡ πτωχὴ Ῥιθιέρα, ἡ τοσοῦτον ὠραία, δὲν ὁμοιάζε πρὸς ἐαυτὴν κατὰ τὴν ἀτυχῆ ἐκείνην ἡμέραν. Θαυμαστῆς δὲ τις τῆς φύσεως ἔ-

πρεπε μάλλον νά κλείση τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ νά καλέσῃ τὸν ὕπνον. Ὁλοῖπόρος τις ὄμιος, προσέχων καὶ εἰς ἄλλα πράγματα, ἢ εἰς συνδυασμοὺς μορφῶν καὶ χρωμάτων, ἠδύνατο νά ἀνακαλύψῃ, καὶ δι' αὐτῆς ἔτι τῆς ὀλιγλώδους ἀτμοσφαιρας, πράγματα δυνάμενα νά κινήσωσι τὸ ἐνδιαφέρον του καὶ νά ἐγείρωσι τὰς συμπαθείας του. Πολλάκις ἡ ἄμαξα εἶχε συναντήσῃ ὀμίλους στρατιωτῶν εὐθύμως πηλοβατούντων καὶ ψαλλόντων ἄσματα, ἅτινα σπανίως εἶχον ταραξεί τὰς ἠχοὺς τῶν περιχώρων, καὶ δι' ὧν πολλάκις ἐπανελαμβάνετο τὸ ἄλλοτε προγεγραμμένον ὄνομα τῆς Ἰταλίας.

Ζωηρότης ἀσυνήθης ἐπεκράτει ἐφ' ὅλων τῶν κωμῶν καὶ χωρίων, ἅτινα ἔκειτο κατὰ μῆκος τῆς ὁδοῦ ἢ ἐπὶ τῶν παρ' αὐτὴν ὑψωμάτων. Κατὰ τὰς κυριωτέρας ὁδοὺς ἴσταντο πολῖται πάσης τάξεως συζητούντες ζωηρῶς, βίαι τῆς βροχῆς καὶ τοῦ ἀνέμου, τὸ ζήτημα τῆς ἡμέρας· σημαῖαι παντὸς μεγέθους ἐκυριάζον ἐπὶ τῶν ὁδῶν καὶ τῶν παραθύρων, ἐπιδεικνύοντες τὰ Ἰταλικά χρώματα: πράσινον, λευκὸν καὶ ἐρυθρὸν. Ἐθνοφύλακες αὐτοσχέδιοι, οὐδὲν ἄλλο ἔχοντες στρατιωτικόν, ἢ μόνον τὰ ὄπλα των, ἐφρούρου ἐνώπιον τῶν σημαιοστολιστῶν δημαρχείων. Ἡ γλυκεῖα θεὰ ἐλευθερία εἶχε προδήλως ἐπιπνεύσει ἐπὶ τὴν χώραν ἐκείνην, καὶ ἡ θερμὴ τῆς πνοῆ εἶχεν ἀναζωογονήσει τοὺς ἐπὶ μακρὸν νεαρικομένους κατοίκους τῆς Ῥιβιέρης.

Οὐδεμία τῶν λεπτομερειῶν τῆς νέας ταύτης τῶν πραγμάτων καταστάσεως διέφυγε τὴν ἐντὸς τῆς ἀμάξης καθημένην κυρίαν. Παρετήρει πάντα μετ' ἀγωνίας ἥτις ἠῤῥαζαν ἔτι μάλλον τὴν πωρετώδη τῶν παρεῖων τῆς ζωηρότητα καὶ τὴν ἀπισίαν λάμψιν τῶν κεκμηκότων τῆς ὀφθαλμῶν. Καθ' ὅσον δὲ προὐχώρουσι οἱ καλπάζοντες ἵπποι, τὸ ἐνδιαφέρον αὐτῆς πρὸς ἕκαστον προστυγχάνον ἀντικείμενον ἐφαίνετο ἐπιτείνόμενον, καὶ ἀφοῦ ἡ ἄμαξα παρήλασε τὴν Βεντιμιλιαν, ἡ ὥραία ὀδοιπόρος ἠσθάνθη τοσαύτην συγκίνησιν, ὥστε φέρουσα τὴν χεῖρα ἐπὶ τὴν καρδίαν τῆς, ὅπως καταστειλῇ τὴν βιαιότητα τῶν παλμῶν τῆς, ἀνέπεσεν ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου τῆς ἀμάξης, σχεδὸν λιπόθυμος.

Ὁ ἀναγνώστης ἐμάντευσε βεβαίως, καὶ πρὸ τοῦ τελευταίου τούτου γεγονότος, τίς ἦτο ἡ ἐν τῇ ἀμάξῃ κυρία. Τίς ἄλλη, ἢ ἡ γλυκεῖα ἡμῶν ἡρώς; ἠδύνατο νά συγκινήθῃ τοσοῦτον ἐκ τῆς θέας τῆς Βορδιγέρας; Ἦν ἡ Λουκία ἀληθῶς, ἀλλ' ἡ Λουκία μεταβεβλημένη, καὶ τοι ὥραία πάντοτε. Λύπη βαθεῖα εἶχεν ὀρύξει ρυτίδας μετὰ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς καὶ τῶν κροτάφων, καὶ αὐλακας παρὰ τὰς γωνίας τῶν χειλέων τῆς.

Ἡ Λουκία εἶχε πράξει ὅτι θὰ ἔπραττον ἐνεακόσιαι ἐνενήγοντα ἐννέα ἐπὶ χιλίων νεάνιδες. Εἶχε νυμφευθῇ. Ὅτε ὁ Σιρ Ἰωάννης τῇ ἐπρότεινε τὸν λόρδον Κλέβερτον, ἠρνήθη τὸ κατ' ἀρχάς, ἠρνήθη κατόπιν καὶ πάλιν· ἀλλ' ὅτε ὁ Ὄβρι

τὴν ἠρώτησε τὴν αἰτίαν τῆς ἀρνήσεώς της, καὶ ἠπέλιπεν ὅτι ἤθελε φροντίσει νά ἐξαλείψῃ αὐτὴν τὴν αἰτίαν, ἡ Λουκία ἐνέδωκε φρονηθεῖσα δι' ἄλλον μάλλον ἢ δι' ἑαυτήν. Δὲν διηγοῦμεθα τὰς λεπτομερείας τοῦ συζυγικοῦ τῆς βίου, οὐδὲ πῶς, ὁ ἀσθενής τῆς σύζυγος, ἐξαντληθείς ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ τῆς πολιτικῆς τύρβης τὴν ἀφήκε μετ' ὀλίγα ἔτη χήραν. Σημειοῦμεν μόνον ὅτι ὁ λόρδος Κλέβερτον ἔκλεισε τὰ ἄμματα εὐλογῶν τὸν ἄγγελον ὅστις παρέστη ἐγγὺς αὐτοῦ, θεραπευτικὸς καὶ παρήγορος μέχρι τῆς τελευταίας του στιγμῆς.

Ἡ νεαρά χήρα, ἥς ἡ τε σωματικὴ καὶ ἡθικὴ ὑγεία εἶχον βαθύτατα προσβληθῇ, ἀπεσύρθη εἰς Δάβεν ὅπου τὸ γῆρας καὶ ἀρθριτικὴ δεινὴ ἐκράτου δέσμιον τὸν Σιρ Ἰωάννην ἀπὸ δύο ἡδῆ ἐτῶν. Ὁ φιλόστοργος πατὴρ ἐτρόμαξεν ἐκ τῆς φοβερῆς μεταβολῆς τῆς θυγατρὸς του καὶ ἔτι μάλλον ἐκ τῆς ἐντελοῦς ἀποθαφρύνσεως, εἰς ἣν εἶδεν αὐτὴν βυθισμένην. Ἡ Λουκία ἀληθῶς ἠσθάνετο ἑαυτὴν θνήσκουσαν, καὶ οὐδὲν ἠδύνατο νά τὴν πείσῃ ὅτι τὸ τέλος τῆς δὲν ἦτο προσεχές. Ὁ Σιρ Ἰωάννης προσεπάθησεν ὅσον ἠδυνήθη νά διώξῃ τὰ μελανὰ τῆς ἐκείνα προαισθήματα, ἀλλ' εἰς μάτην. Τέλος ἐσυλλογίσθη νά σταίλῃ αὐτὴν εἰς ὀδοιπορίαν. Διατί νά μὴ ἐπιτύχῃ καὶ πάλιν ὅτι εἶχεν ἐπιτύχει ἄλλοτε; Οὐδὲν ἄλλο ἀπῆτειτο ἢ καλὸς ἀήρ, ἀλλαγὴ κλίματος καὶ ἡσυχία. Διατί νά μὴ μεταβῇ ὀλίγον καιρὸν εἰς Βορδιγέραν, καὶ νά συμβουλευθῇ τὸν ἱατρὸν Ἀντώνιον; Πρὸ ὀκτώ ἐτῶν ἦτο πολὺ πλεόν ἀδύνατος, καὶ ὁ ἰταλὸς ἱατρός τῇ ἀπέδωκε τόσον ταχέως τὴν ὑγείαν.

Ὁ κόμης θὰ συνῆι πιθανῶς νά ἐνοικιάσῃ εἰς αὐτοὺς τὸ μέγαρόν του, ἢ καὶ θὰ ἔπειθεν ἴσως τὸν ἱατρὸν νά μεταβῇ μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν Ῥώμην. Ὁ Σιρ Ἰωάννης ἦτο βέβαιος ὅτι ὁ Ἀντώνιος θὰ ἔπραττε πᾶν τὸ δυνατόν χάριν τῆς Λουκίας, καὶ πολὺ εὐκόλως κατέπεισεν αὐτὴν ν' ἀποδεχθῇ τὴν πρότασιν του.

Ἐκτοτε ὁ ἱατρός Ἀντώνιος καὶ ἡ Βορδιγέρα, ἡ Βορδιγέρα καὶ ὁ ἱατρός Ἀντώνιος, τὸ παλαιὸν πανδοχεῖον, ἡ Σπεράντσκ, ὁ Βαττίστας, καὶ τ' ἄλλα ὀνόματα, ἅτινα πρὸ καιροῦ δὲν ἐπροφέροντο πλεόν, κατέστησαν καθημερινῆς ὀμιλίας ἀντικείμενον ἐν τῷ πύργῳ τοῦ Δάβεν. Ἀναμνήσεις κοιμώμεναι ἀφρηνίσθησαν, καὶ ἐλπίδος νέας ἀκτῆς ἐπέλαμψε ζωογονοῦσα τὴν καταβεβλημένην τῆς Λουκίας ψυχὴν. Οὕτω δὲ ἀπεφασίσθη, ὅτι ἄμικ παρελθόντος τοῦ πρώτου πενήμιου ἔτους ἡ Λουκία καὶ ὁ πατὴρ τῆς ἤθελον ἀναχωρήσει διὰ τὴν Ῥιβιέρην.

Τὴν ὥραν ἐκείνην ἀνέμεινε ἡ Λουκία μετ' ἀνυπομόδου νοσταλγίας· ἀλλ' ὅτε τέλος ἐπέστη, ὁ ταλαίπωρος Σιρ Ἰωάννης ἦν προσπλωμένος εἰς τὸ ἀνάκλιτρόν του ὑπὸ σφοδρότατης ἀρθριτικῆς. Οὐχ ἦττον ὁ βαρυνέτος δὲν ἠθέλησεν ἀναβληθῇ ἡ ὀδοιπορία τῆς Λουκίας, καὶ ἀπήτησε ν' ἀ-

ναχωρήσει, τοσούτω μάλλον ὅσον πάντες δημοφώνως οἱ ἰατροὶ συνεβούλευον τὴν υποκόμησάν νὰ καταλίπη τὴν Ἀγγλίαν πρὶν ἢ ἀρχίσωσι νὰ πνέωσιν οἱ ἄνεμοι τοῦ Μαρτίου. Ὁ Σὶρ Ἰωάννης θὰ κατέφθαιεν αὐτὴν βραδύτερον εἰς Βορδιγέραν, Ῥώμην ἢ Νεάπολιν ἀδιάφορον ποῦ ἀλλ' ἔπρεπε ν' ἀναχωρήσει, καὶ ν' ἀναχωρήσῃ ἀμέσως. Ἡ Λουκία, μὴ ἀρεσκομένη νὰ δοιοπορῇ μακρὰν τῆς πατρίδος τῆς συνοδευομένη ὑπὸ μόνον ὑπηρετῶν, παρεκάλει μεσήλικά τινα κυρίαν νὰ συνοδοιοπορήσῃ μετ' αὐτῆς, καὶ ἀνεχώρησεν οὕτω εἰς Παρισίους ἐν μέσῳ Φεβρουαρίου τοῦ 1848. Σπεύδουσα νὰ φθάσῃ τὸ ταχύτερον εἰς Ἰταλίαν, ἡ λαίδη Κλέβερτον κατέλιπε τοὺς Παρισίους πρὶν ἢ φρακθῶσιν αἱ ἀγυαὶ τῶν δι' ὁδοφραγμάτων. Ἀμα δὲ φθάσα εἰς Νίκαιον, ἐγκατέλιπε τὴν συνοδὸν τῆς ἐν τῷ ξενοδοχείῳ, καὶ ἀκολουθομένη ὑπὸ τῆς πιστῆς τῆς Χούττινς καὶ ἐνὸς ὑπηρετοῦ, μετέβη εἰς Βορδιγέραν, πυρετώδη ἔχουσα τὴν ἀνυπομονησίαν, ὡς ἀνθρώπος οὕτινος ἡ ζωὴ ἤρηται ἀφ' ἐνὸς καὶ μόνου νήματος. Ἐπεθύμει νὰ ζήσῃ τότε ἡ Λουκία, καὶ συνηθάνετο ὅτι μόνος ὁ ἰατρὸς Ἀντώνιος ἠδύνατο νὰ τῇ δώσῃ ζωὴν.

Τέλος ἡ ἄμαξα ὑπερέβη τὸ ἀκρωτήριον τῆς Βορδιγέρας, καὶ πρὸ τῶν θυμάτων τῆς Ἀγγλίδος ἀνεπτύχθη ἡ ὑπ' αὐτὸ ἐκτεινομένη μικρὰ κοιλάς! Ἡ Λουκία προσέκυψεν εὐθὺς, ἵνα περιλάβῃ δι' ἐνὸς τῆς βλέμματος πάσας τὰς λεπτομερείας τῆς τοποθεσίας ἐκείνης, τῆς τοσοῦτον οἰκείας εἰς αὐτὴν καὶ ἠσθάνθη ἑαυτὴν λιποψυχοῦσαν. Διὰ τὸ παλαιὸν πανδοχεῖον, ὃ κῆπος, ὃ αἰγιαλὸς αὐτὸς τῆς θαλάσσης ἐφαίνοντο τοσοῦτον ἔρημα καὶ ἐγκαταλελειμμένα; Ἐν τῇ αὐξήσει ταραχῆ τῆς ψυχῆς τῆς οὐδὲν ἠδυνήθη νὰ ἴδῃ καθαρώς, ἀλλ' ἐνόησεν ὅτι μεταβολὴ τις ἐγένετο ἐπὶ τοῦ μέρους ἐκείνου. Σταματᾷ τὴν ἄμαξαν καὶ ὁρᾷ τρέμουσα ἐπὶ τὴν στενὴν ἀτραπὸν. Ἡ μικρὰ θύρα κρέμαται ἀφ' ἐνὸς μόνου ἐσκωριασμένου γόμφου, ὡς εἰ οὐδεὶς ἀπ' αἰώνων εἶχε διέλθει τὴν φλιάν τῆς τὸ κηπάριον εἶνε ἀληθῆς ἔρημος πλήρης ἀκανθῶν καὶ τριβόλων τὸ ἐκ λευκῶν καὶ πορτοκαλλεῶν ἄλσος, τὸ τοσοῦτον ἄλλοτε θαλερὸν, εἶνε λόχη ξηρῶν κορυμνῶν συντετριμμένων, ὁμοίαν πρὸς σκελετοὺς, τὰ ὄλγα δὲ ξηρὰ φύλλα, ὅσα κρέμανται ἔτι ἀπὸ τῶν κλάδων, φαίνονται πυρποληθέντα ὑπὸ κεραυνοῦ. Ἡ οἰκία, πλήρης ραγάδων καὶ ὀπῶν, καταρρέει πανταχόθεν εἰς ἐρείπια. Πάντα δὲ τὰ περὶ ἐλέγχουσιν ἐγκατάλειψιν παντελῆ, κατὰπτωσιν καὶ ἐρήμωσιν.

Ὅτε ἡ Λουκία κρούει τὴν ἔσωθεν κεκλεισμένην δελφορακτον θύραν, καὶ καλεῖ τὴν Σπεράντσαν καὶ τὸν Βαττίσταν, ἀνασκιρτᾷ αἰφνης πρὸς ἀγνωστον φωνὴν, ἐρχομένην κάτωθεν τῆς λιθίνης κλίμακος. Νεαρός τις χωρικός τῇ ἀναγγέλλει ὅτι οὐδεὶς διαμένει ἐν τῇ οἰκίᾳ ἵνα τῇ ἀποκριθῇ. Ἡ

οἰκία εἶνε ἀκατοίκητος ἀφ' ὅτου ἀπέθανεν ὁ τελευταῖος ἰδιοκτήτης.

— Πῶς! ἀπέθανεν ἡ Σπεράντσα; ὁ Βαττίστας ἀπέθανε;

— Ὅχι, ὄχι! ὁ Βαττίστας καὶ ἡ Σπεράντσα ζοῦν καὶ οἱ δύο, δόξα τῷ Θεῷ, καὶ εἶνε καλά. Ἐχουν τὸ ξενοδοχεῖον τοῦ ταχυδρομείου εἰς τὸ Μεντόν. Ἐπώλησαν τὸ πανδοχεῖον εἰς ἕνα γέροντα, ὁ ὁποῖος κατόπιν ἀπέθανε.

Ἡ Λουκία ἀνέπνευσεν ἐλευθερώτερον.

— Καί... ὁ δημοτικὸς ἰατρὸς τῆς Βορδιγέρας, ἔρωτᾷ τρέμουσα, τί ἀπέγεινε;

— Ὁ ἰατρὸς Γαβριήλ, θέλετε νὰ εἰπῆτε; εἶνε πολὺ καλά, εὐχαριστῶ.

— Ὅχι ὁ ἰατρὸς Γαβριήλ. Ἐνοῶ τὸν ἰατρὸν Ἀντώνιον... Ἐνα ὑψηλὸν κύριον μὲ μαῦρα γένεια... ἀπὸ τὴν Σικελίαν.

— Ἄ, ναί, ἔξερω... Μὲ συγχωρεῖτε, ἀλλὰ δὲν εἶμαι ἀπ' ἐδῶ. Ὁ ἰατρὸς τὸν ὁποῖον λέγετε ἀνεχώρησε πρὸ καιροῦ... τοῦλάχιστον καθὼς ἤκουσα.

Ἡ Λουκία ἐστηρίχθη εἰς τὰς κιγκλίδας, διότι τὰ γόνατά τῆς ἐκάμπτοντο.

— Καὶ ἐπομένως, ἠρώτησε τρέμουσα ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, δὲν ἠξέυρετε ποῦ εἶνε;

— Ὅχι, δὲν ἠξέυρω, καὶ μοῦ φαίνεται ὅτι κανεὶς ἐδῶ δὲν τὸ ἠξέυρει.

Ὁ νέος χωρικός παρετήρει, ταῦτα λέγων, μετὰ προσοχῆς τὴν ὠραίαν κυρίαν, ἥτις ἠρώτα μετὰ τοσοῦτου ἐνδιαφέροντος καὶ τοσαύτης περιεργείας.

— Ἴσως, προσέθηκε μετὰ τινος δισταγμοῦ, εἴθε ἡ Ἀγγλὶς κυρία, ἡ ὁποία ἐκάθισε τόσον καιρὸν εἰς αὐτὸ τὸ σπίτι κ' ἔκαμε τόσον καλὸν εἰς τὸν τόπον;

Ἡ Λουκία, βλέπουσα πόσον τὴν ἐνθυμοῦντο εἰσέτι, ἠσθάνθη βάλσαμον γλυκὺ πραῦνον τὴν καρδίαν τῆς, καὶ μετριάζον τὴν πικρίαν τῆς ἀνησυχίας.

— Καλὰ ἐμάντευσε, ἀπάντησε. Ἐγὼ εἶμαι. Λάβε αὐτὸ, εἰς ἀνάμνησιν γυναικὸς, ἥτις ἀγαπᾷ πολὺ τὴν Βορδιγέραν.

Καὶ ἐπιστρέψασα ταχέως εἰς τὴν ἄμαξάν τῆς, διέταξε τὸν ἠνίοχον νὰ τραπῇ εἰς τὸ πανδοχεῖον τοῦ ταχυδρομείου τοῦ Μεντόν.

Ἡ βροχὴ εἶχε καταπέσει ἄφρονος, ἀφοῦ ἐσταμάτησεν ἡ Λουκία, καὶ ἡ υποκόμησσα ἔτρεμε διάβροχος ἐκ τοῦ ψύχους. Ἡ Χούττινς ἐπρότεινε νὰ σταθῶσι κάπου, ἵνα στεγνώσῃ τὰ ἐνδύματά τῆς καὶ πῆχ κάτι ζεστόν. Ἀλλ' ἡ Λουκία δὲν ἤθελε ν' ἀκούσῃ κἄν περὶ σταθμοῦ, πρὶν ἢ φθάσωσιν εἰς Μεντόν.

Ἡ ὑπόσχεσις μεγάλῃς ἀμοιβῆς ἐνέπνευσε νέον ζῆλον εἰς τὸν ἀμαξηλάτην, ἡ μάλιστα τοῦ ἐκροτάλισεν ἐκ νέου ὑπὲρ τοὺς καλπάζοντας ἵππους, καὶ ἡ ἄμαξα ἀνεχώρησε δραμαία διὰ μέσου ὑδάτων καὶ πηλοῦ. Περὶ τὸ δεῖλι δὲ μόλις ἔστη κα-

τερρυπωμένη πρὸ τῆς θύρας τοῦ πανδοχείου τοῦ ταχυδρομείου.

Ὁ οὐρανὸς εἶχεν αἰθρίασει πρὸς δυσμὰς καὶ αἱ ῥόδιναί ἀκτίνες τοῦ ἡλίου, δύνοντος ἐν μέσῳ πυκνῶν μελανῶν νεφῶν, ἐφώτιζον μικρὸν τινα ὄμιλον παρὰ τὴν θύραν τοῦ πανδοχείου, — εἰκόνα ἐκ τῶν ἀπλῶν ἐκείνων καὶ οἰκικῶν, αἵτινες ἤθελον παρᾶσχει θέμα ἀριστουργήματός τινος τοῦ Τενιέ ἢ τοῦ Μῆρις. Ἐπὶ σιάκνου ξυλίνου ἐκάθητο νεαρά, μελανῶπις καὶ μελανόκομος γυνή· πλησίον δὲ αὐτῆς ἀνὴρ τριακοντούτης περίπου, μελάγχρους καὶ μικρὰν καπνοσύριγγα κρατῶν εἰς τὸ στόμα του, ἐκάθητο ὀκλαδῆν τεινῶν τὰς χεῖρας πρὸς ξανθὸν καὶ βοστρυχώμαλλον νήπιον. Πατὴρ καὶ μήτηρ ἐνεθάβρουν τὰ πρῶτα βήματα τοῦ μικροῦ των, ὅπερ, βάλλον κραυγὰς παιδικῆς ἀγαλλιᾶσεως, μετέβαινε παραπατοῦν ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸν ἄλλον.

Ἡ Λουκία ἐθεώρησε προσεκτικῶς τὸν μικρὸν ἐκεῖνον ὄμιλον. Αἰφνης ἡ Σπεράντσα ἐπιστρέφεται καὶ βλέπει τὴν ἀγαπητὴν ἐκείνην μορφήν.

— Χριστὲ καὶ Παναγία, φωνεῖ. Καλὲ μπτέρα, εἶνε ἡ κυρία!

Καὶ ἀνακηδᾷ αἰφνης ὀρθία, ὥθει τὸ παιδίον εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ καθημένου Βαττίστα — ὅστις ἀνατρέπεται ὑπτιος παρασύρων τὸ νήπιον ἐπὶ τὸ στῆθός του —, πηδᾷ ἐπὶ τὴν ἀναβάθραν τῆς ἀμάξης καὶ ῥίπτεται εἰς τὸν τράχηλον τῆς Λουκίας.

— Ἀγαπητὴ μου κυρία, καλὴ μου κυρία!

Αὐτὸ μόνον δύναται νὰ εἴπῃ ἡ Σπεράντσα. Ἡ Ῥόζα προστρέχει καὶ αὐτὴ, ἐν μόνον διαλογιζομένη, μὴ ἔπαθε τι τὸ μικρὸν, ὅπερ φωνάζει ἐτι ἐκ τῆς πτώσεώς του. Ὁ Βατίστας ἀνορθοῦται, καὶ πάντες τέλος ἐνοοοῦσι τί τρέχει, ἐν μέσῳ τοσοῦτων εὐλογιῶν, θαυμάσιων, χειροκροτημάτων καὶ ἐπικλήσεων τῆς Παναγίας, ὥστε, τὸ πρᾶγμα θὰ ἦτο ἀστέιον, ἂν δὲν ἦτο συγκινητικόν.

— Θεέ μου, πῶς εἶνε κρύα τὰ χεῖρά σου, κυρία! Πόσον κουρασμένη φαίνεσθε! Νὰ ἦτο τοῦλάχιστον ἐδῶ ὁ ἱατρὸς Ἀντώνιος!

Ἡ Σπεράντσα δάνκει τὴν γλῶσσάν της ταῦτα λέγουσα, ἡ δὲ Λουκία φέρεται μάλλον ἢ ὀδηγεῖται ἄνω τῆς κλίμακος, εἰς τὸ καλλίτερον τῆς οἰκίας δωμάτιον. Μετὰ μικρὴν φλόξ φαιδρὰ σπινθηρακίζει ἐν τῇ ἐστία, κομίζεται πλησίον αὐτῆς ἐν ἀνάκλιτρον, καὶ ἡ Λουκία, ἀποδυθεῖσα τὸ περιώμιόν της καὶ τὴν διάβροχον ἐσθῆτά της, κατακλίνεται ἐπὶ τῶν προσκεφαλαίων καὶ καλύπτεται πανταχόθεν ἵνα θερμανθῇ καὶ ἡσυχάσῃ. Ἡ Σπεράντσα κύπτει τρυφερῶς ἐπὶ τὴν ἀγαπητὴν της κυρίαν, θωπεύει καὶ φιλεῖ ἀλληλοδιαδόχως τὰς ψυχρὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας τῆς ὑποκομῆσεως, σπογγίζει καὶ λειαίνει καὶ φιλεῖ τοὺς ὕγρους της ὠραίους πλοκάμους, καὶ μειδιᾷ ἀδιακόπως, καὶ φλυαρεῖ, καὶ εὐλογεῖ τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ὥραν καὶ τὴν Παναγίαν.

Ἡ Λουκία ἠσθάνθη ἐαυτὴν ἀναγεννωμένην ἐν μέσῳ τῆς εὐεργετικῆς ἐκείνης ἀτμοσφαιρας τῆς πλήρους ἀφοσιώσεως. Ἐνῶ δὲ πίνει βραδέως τὸ τέϊόν της, ὅπερ τῇ φαίνεται νέκταρ, ζωογόνος τις συναίσθησις εὐεξίας κατακλύζει τὴν καρδίαν της καὶ ὄλην τὴν καταπεπονημένην αὐτῆς ὑπαρξίν. Ἀπὸ μακροῦ ἀληθῶς δὲν εἶχε παρκαθήσει εἰς τοιαύτην εὐτυχίαν· ἀπὸ οὐτῶ ἤδη ἐτῶν ἐπεῖνα ἡ ψυχὴ της. Ἄπασα ἡ αἴγλη τῆς κοινωνικῆς θέσεως καὶ τοῦ πλοῦτου, πᾶσαι αἱ ἀπολαύσεις, ἅς παρέχει ἡ θωπευομένη ματαιότης, δὲν εἶχον δώσει εἰς αὐτὴν τὴν εὐχαρίστησιν τῆς ὥρας ἐκείνης. Ὑπάρχουσι, δόξα τῷ Θεῷ, εὐτυχίαί, ἅς οὔτε ἡ δόξα δωρεῖ οὔτε ὁ πλοῦτος ἀγοράζει.

Ἡ Λουκία διηγήθη εἰς τὴν Σπεράντσαν τὴν εἰς Βορδιγέραν μεταβάσιν της, καὶ τὴν κατάπληξιν ἣν ἠσθάνθη ἰδοῦσα τὰς ἐπελούσας ἐκεῖ μετὰ τὴν ἀναχώρησίν της μεταβολὰς, καὶ τὴν λύπην της, ὅτε ἤκουσεν ὅτι εἶχεν ἀναχωρήσει ὁ ἱατρὸς Ἀντώνιος.

— Δι' αὐτὰ ὅλα θὰ ὀμιλήσωμεν αὔριον, καλὴ μου κυρία, εἶπεν ἡ Σπεράντσα, βλέπουσα ὅτι ἐβάρυνον τὰ βλέφαρα τῆς Λουκίας, ἀφοῦ ἀναπαυθῆτε, καθὼς ἐλπίζω, ἀπόψε. Τόρα μόνον θὰ σᾶς εἰπῶ, ὅτι ὁ ἱατρὸς Ἀντώνιος ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα του καὶ εἶνε ἀκόμη ἐκεῖ· ἦτον τοῦλάχιστον πρὸ δύο μηνῶν. Ἡ κυρία Ἐλεονώρα ἔλαβε γράμμα του καὶ ἠμπορεῖ νὰ σᾶς διηγηθῇ δι' αὐτὸν χίλια πράγματα. Ἡκούσαμεν νὰ λέγουν, ὅτι ἔγεινεν εἰς τὴν Σικελίαν μεγάλη ἐπανάστασις, καὶ ὅτι ὁ ἱατρὸς ἐπολέμησεν ἡρωϊκά. Ἐγεῖνε καὶ εἰς τὴν Σαρδηνίαν μία, καὶ μία ἄλλη ἐδῶ, καὶ μία ἄλλη εἰς τὸ Ῥοκεδρῶν. Ὁ Βαττίστας ἦτον ἐπὶ κεφαλῆς—ἔτσι νὰ ζήσω—καὶ θὰ γίνῃ ἀξιωματικὸς τῆς ἐθνοφυλακῆς. Ὁ διοικητὴς τοῦ Σάν-Ῥέμο ἔφυγε. Τόρα πλέον δὲν θὰ ἔχωμεν διοικητὰς, καθὼς λέγουν, καὶ οἱ καρδιοφόροι δὲν θὰ ἦνε πλέον μεγάλοι καὶ τρανοί.—Ἐγεῖνε καὶ εἰς τὸν τόπον σας ἐπανάστασις; ἠρώτησε συμπεραίνουσα ἡ Σπεράντσα, δι' ἣσους ἐμφαίνοντος ἐκ προοιμίων πεποίθησιν περὶ τοῦ πράγματος.

— Ὁχι, δόξα τῷ Θεῷ! εἶπε μειδιῶσα ἡ Λουκία.

— Δὲν ἔγεινε ἐπανάστασις; ὑπέλαθε μετ' ἀθυμίας σχεδὸν ἡ Σπεράντσα. Ἀλλὰ σεῖς δὲν ἔχετε καὶ διοικητὰς εἰς τὸν τόπον σας, προσέθηκεν οἶονεὶ ἐξηγοῦσα τὸ πρᾶγμα.

Οὕτω δὲ, ἐνῶ ἐξέδουε τὴν Λουκίαν, ἡ Σπεράντσα, καίτοι φρονίμως εἶχεν ἀποφασίσει νὰ ἀναβάλλῃ εἰς τὴν αὔριον πᾶσαν ὀμιλίαν, διηγεῖτο ὅσα περισσότερον ἠδύναντο νὰ ἐνδιαφέρωσι τὴν ὀδοιπόρον. Ἡ Λουκία, πύχαιστημένη ὅτι δὲν εἶχον χαθῆ τὰ ἔγνη τοῦ ἱατροῦ, ἀπεκοιμήθη καὶ ὠνεῖρευσθη ὄλην τὴν νύκτα κυνᾶς θαλάσσης, πορτοκαλλέας εὐώδεις καὶ περιπάτους μετὰ τοῦ ἱατροῦ ἐν τῷ μικρῷ κήπῳ τοῦ πανδοχείου.

[Τὴν ἐπομένην ἱστορικὴν μελέτην μεταφράσαμεν ἐκ τοῦ συγγράμματος Culturhistorische Bilder aus Boehmen τοῦ ἐν Πράγῃ Josef Svatek, ἐν ᾧ περιέχονται διάφοροι πραγματεῖαι ἱστορικαί, ἃς εἶχε δημοσιεύσει ἐν τῇ ἐφημερίδι τῆς Πράγης (Prager Zeitung). Ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ ἡ προκειμένη πραγματεία φέρει τίτλον «Ein griechischer Abenteurer in Prag»].

A. M.

ΤΥΧΟΛΩΚΤΙΚΟΣ ΒΙΟΣ ΕΛΛΗΝΟΣ

ἐν Πράγῃ.

Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὴν καταστροφὴν τοῦ τελευταίου αυτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου, ἡ σπουδὴ τῆς ἀρχαίας φιλολογίας, μεταδοθεῖσα εἰς τὴν Δύσιν διὰ τῶν εἰς αὐτὴν διασκορπισθέντων Ἑλλήνων λογίων τοῦ Βυζαντίου, οἵτινες πανηγυρικῶς ἐγένοντο δεκτοὶ, συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν πρόοδον τῶν ἐκεῖ κοινωνιῶν αὕτη ἐν μὲν τῇ Ἰταλίᾳ ἐξωμάλυνε τὴν ὁδὸν τῆς Ἀναγεννήσεως, ἐν δὲ τῇ Γερμανίᾳ τὴν τῆς Ἀναμορφώσεως, ἐπιβοηθήσασα καὶ ἐπιρρώσασα τὰς ἐθνικὰς τάσεις, ὧν αὐταὶ ἦσαν ἀπόρροια. Παράδοξον ὅμως ἐπὶ τοῦ προκειμένου θέλει φανῆ ὅτι, εἰς Βοεμίαν ἡ φιλολογία εἰσελθούσα, ἐκηρύχθη ἀντίπαλος τῶν ἐθνικῶν τάσεων.

Τὴν φαινομένην ταύτην ἀντίθεσιν διασαφηνίζει ἡμῖν ἀμέσως ἡ θέσις τῆς Βοεμίας καὶ τῆς Ῥώμης ὡς πρὸς τὰ ἐκκλησιαστικά.

Ἐν Βοεμίᾳ πρὸ ἡμισαίων ἑκατονταετηρίδος εἶχεν ἀρχίσει ἡ πραγματώσις εἰδικῶν φιλολογικῶν ζητημάτων, ὡς ὀνομαστὴ ἡ ἀναγνώρισις τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Πράγης ὡς παιδευτηρίου τσεχικοῦ, ὕστερον αἱ ἀναμορφωτικαὶ ἐργασίαι τοῦ Οὐσου, καὶ τέλος ἡ ἰσχυρὰ κίνησις τῶν Οὐσιτῶν, οἵτινες τοὺς Βοεμοὺς τοσοῦτο νικηφόρως διηθύθουν, ὥστε αὐτοὺς ὁ Γεώργιος Ποδιβράδος¹ ἀποτελεσματικῶς πρὸς τὴν Ῥώμην ἀντέστη, οὐ μόνον χορηγῆσας εἰς τὴν Βοεμίαν ἐγχωρίαν διοικήσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπιστήμην ἐλευθερώσας ἀπὸ τῶν ἀποπνιγόντων αὐτὴν δεσμῶν τῆς σχολαστικῆς φιλοσοφίας, ὠθήσας οὕτω τοὺς ἐπιστήμονας εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἐλευθέρως ἐρεῦνης.

Ἄλλ' ὅτε ἡ Ῥώμη καὶ ἡ ταύτη σύμμαχος Γερμανία ἐτράπησαν ἀμφοτέραι ἔνοπλοι κατὰ τῶν Οὐσιτῶν τῆς Βοεμίας ἄνευ ἀποτελέσματος, ἐπῆλθεν εἰς τὸν νοῦν ἑνὸς τῶν διασημοτάτων ἀνδρῶν τῆς Ῥώμης ἡ ἐκ πρώτης ὄψεως παράδοξος φαινομένη σκέψις, νὰ καταπολεμησῇ διὰ τῆς ἀναπτυσσομένης φιλολογίας πρῶτον τὰς ἐθνικὰς τάσεις τῆς Βοεμίας, καὶ εἶτα διὰ τῆς ἐλατινίσεως τῶν λογίων αὐτῆς νὰ συντρίψῃ τοὺς Οὐσιτάς.

Πατὴρ τῆς σκέψεως ταύτης, τῆς μετὰ μίαν ἑκατονταετηρίδα ἐπενεγκούσης τὴν ἐφετὴν ἐπίδρασιν, ἦτο ὁ Αἰνείας Σύλβιος Πικκολομίνης, ὁ βραδύτερον Πάπας Πίος Β', ὁ σφοδρὸς ἀντίπαλος τοῦ Γεωργίου Ποδιβράδου. Ὁ Σύλβιος ἐγένωσκε καλῶς τὴν γῶρᾴν τῆς Βοεμίας καὶ τοὺς κατοίκους αὐτῆς ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως² διετῆρει δὲ, καὶ

ὡς παπικὸς λεγᾶτος ἐν Βιέννῃ, σχέσεις ἐνεργοῦς μετὰ τῶν καθολικῶν προϋχόντων καὶ λογίων τῆς χώρας. Πράγματι δὲ οἱ λόγοι τῶν Βοεμῶν ἐν μεγίστῳ κινδύνῳ διετέλουν ὄντες περὶ τὰ μέσα τῆς 16 ἑκατονταετηρίδος νὰ ἐμπέσωσιν εἰς τὸν λατινισμόν· διότι τότε ὑπῆρχε μὲν ἐν τῇ γῶρᾳ πληθὺς λατίνων ποιητῶν, ἀλλ' οὐδεὶς ὑπῆρχεν ἐθνικὸς ποιητῆς, ἐξαίρεσις τῶν σιχουργῶν τῶν ὁμοιοκαταλήκτων στίχων τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀσμάτων. Ἐπι δὲ κατὰ τὴν 15 ἑκατονταετηρίδα ἡ ἐκ τῆς Ἰταλίας εἰς Μολδαυίαν καὶ Βλαχίαν εἰσαχθεῖσα φιλολογία ἐξηράνισε τὸ αἶσθημα τῆς ἐθνότητος πολλῶν πεπαιδευμένων ἀνδρῶν, ὧν ἡμεῖς μνημονεύομεν τοῦ Βοχουσλάβ Χασσενσενίου καὶ Σιγισμούνδου Ρουβὺ ἐκ Γελενί. οἵτινες· τὸ αἶσθημα τῆς ἐθνότητος τοσοῦτον ἀπόλωσαν, ὥστε ὁ μὲν πρῶτος ὠνόμαζεν ἑαυτὸν Γερμανόν (τοιοῦτος δὲ καὶ νῦν, οὐχὶ ἴσως ἀδικῶς, χαρακτηρίζεται), ὁ δὲ δεύτερος κατέλιπε τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα, καὶ ἔζησε μακρὰν αὐτῆς μέχρι τέλους τοῦ βίου, ὡς ἐκούσιος φυγᾶς. Καθόλου δ' εἶπεῖν οἱ φιλόλογοι ἐκείνου τοῦ χρόνου ἡσπάζοντο τὸν κοσμοπολιτισμὸν, ἀποκρούοντες πᾶσαν ἐθνικὴν διάκρισιν ἐν τῇ δημοκρατίᾳ τῶν γραμμάτων, ἥτις, ὡς πρὸς τὴν ἀμοιβαίαν ὑποστήριξιν, ὠμοιάζεε πως τῇ μασσονίᾳ τῶν ἡμετέρων χρόνων. Ἀνεγνώριζον δὲ εἰς τὴν φιλολογίαν πρωτεύουσαν γλώσσαν τὴν λατινικὴν.

Τὸν κίνδυνον τοῦτον τῆς καταστροφῆς τῆς ἐθνότητος τῶν Βοεμῶν κατέστησαν καταληπτὸν οἱ Οὐσιταὶ (Utraquisten) καὶ οἱ Βοεμοὶ Ἀδελφοί, δύο αἰρέσεις, αἵτινες ἠγωνίσθησαν πρὸς ἀποσόβησιν αὐτοῦ. Ἐκ τοῦ οὐσιτικῶν Πανεπιστημίου τῆς Πράγης ἀπεβλήθησαν ἐντελῶς οἱ φιλόλογοι, οἵτινες ἦσαν τὸ πλεῖστον καθολικοὶ, ἀλλὰ καὶ τὰ μέλη τῆς Ἀδελφότητος ἔδειξαν τοσοῦτον μῖσος κατὰ τῶν κλασσικῶν, ὥστε ἀπέκλεισαν ῥητῶς πάντας τοὺς συγγενεῖς αὐτῶν ἐκ τῆς ἀνωτέρας παιδείσεως.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Χασσενσενίου, τοῦ διασημοτάτου καὶ ἀξίου θαυμασμοῦ ἡγέτου τῆς κλασσικῆς φιλολογίας ἐν Βοεμίᾳ, ἐπῆλθε μικρὰ τις ἀνάπαυλα πρὸς καλλιτέραν μαίευσιν τῆς γνώμης τοῦ Πικκολομίνης. Καὶ πρῶτον ἐπὶ Φερδινάνδου Α' ἀνεφάνη ἡ φιλολογικὴ κίνησις σφοδρότερα, ὑποστηριχθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Χοδεγιόβσκη, πλουσίου ἀρχοντος, μιμητοῦ γενομένου τῶν Ἰταλῶν Μεδίκων.

Οὗτος συνήθρισε περὶ αὐτὸν πολλοὺς λόγιους, οἵτινες μόνον ἐπὶ τῶν κλασσικῶν συγγραμμάτων ὠρκίσθησαν νὰ διατρέθωσιν ὑπὲρ τῆς διδασκαλίας τούτων ἔδωκε κληροδοτήματα εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, καὶ διηκούλων τὴν ἔκδοσιν φιλολογικῶν συγγραμμάτων, ὧν ὁ ἀριθμὸς καθ' ἑκάστην πῦξανεν (ἐπὶ τοῦ Χασσενσενίου ἔτι). Ἐν ἐνὶ λόγῳ περὶ τὸ δεύτερον ἡμισυ τῆς 16 ἑκατονταετηρίδος, ὅτε οἱ Ἰησοῦται εἰς Βοεμίαν ἀνεφάνη-

1. Βασίλευς Βοεμίας (1420-1471).